

Zpráva o podpoře primární prevence ve Středočeském kraji v roce 2022

V oblasti primární prevence podporuje Středočeský kraj aktivity dětí a mládeže, které upevňují jejich sociální dovednosti a osobnostní předpoklady vedoucí k odolnosti před rizikovým chováním, nebo alespoň jeho oddálení na pozdější dobu. Kraj hraje významnou roli při uplatňování školní primární prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže.

Oblast působnosti školské primární prevence je široká, do výčtu rizikového chování patří závislostní chování, agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, záškoláctví, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů, spektrum poruch příjmu potravy, negativní působení sekt a sexuální rizikové chování. Ve školské prevenci se stále častěji setkáváme s pojmem „**péče o duševní zdraví**“. Projevy duševní nemoci (úzkost, deprese, sebevražedné myšlenky, nezvládnuté emoce) doprovází většinu typů rizikového chování a zároveň je např. z kontaktů na Lince bezpečí zřejmé, že psychické potíže u dětí a mládeže narůstají a prohlubují se.

V oblasti školské prevence poskytuje kraj metodickou pomoc, definuje strategické cíle a plány, monitoruje a vyhodnocuje informace z terénu, zabezpečuje odborná setkání, konference a vzdělávací semináře, podporuje realizaci preventivních programů ve školách a školských zařízeních. V rámci kapitoly školství každoročně vymezuje část prostředků účelově na oblast primární prevence. Středočeský kraj se také aktivně zapojuje do dotačního řízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) a díky finanční podpoře MŠMT realizuje vlastní krajské projekty primární prevence.

Finanční zdroje na primární prevenci v roce 2022

1. Středočeský Fond prevence – rozděleno 8 500 000 Kč. Garantem fondu byl Odbor bezpečnosti a krizového řízení, oddělení prevence kriminality.

Byla vyhlášena 4 tematická zadání:

Tematické zadání **primární prevence** – rozděleno **4 495 790 Kč**

Tematické zadání Prevence kriminality – rozděleno 604 187 Kč

Tematické zadání Rozvoj a udržitelnost sítě adiktologických služeb – rozděleno 3 000 000 Kč

Podpora a nákup harm reduction a zdravotnického materiálu – rozděleno 400 000 Kč

Seznam příjemců dotace Fondu prevence je zveřejněný na webových stránkách kraje [Dotace Fondu prevence - Webový portál Středočeského kraje \(stredoceskykraj.cz\)](https://www.stredoceskykraj.cz)

Podpora primární prevence byla vyhlášena jako samostatné tematické zadání fondu a jednalo se o podporu programů dlouhodobé specifické primární prevence podporující zdraví a zdravý životní styl dětí a mládeže a projekty zaměřené na vzdělávání pedagogů v oblasti primární prevence. V roce 2022 byla na projekty primární prevence uzavřena veřejnoprávní smlouva s 81 žadateli, což je meziročně 1,7krát více než v roce 2021. Dotace byla poskytnuta 74 obcím školám (celkem 3 231 045 Kč), 5 certifikovaným neziskovým organizacím (celkem 1 000 000 Kč) a 2 obcím s

rozšířenou působností (celkem 264 745 Kč). Meziročně byl největší nárůst podpořených žádostí škol ze 44 v roce 2021 na 74 v roce 2022.

Přehled finanční podpory primární prevence z Fondu prevence od roku 2019 do roku 2022 je v níže uvedené tabulce.

Tabulka č. 1 Přehled finanční podpory primární prevence z Fondu prevence od roku 2019 do roku 2022

Rok	Podpora primární prevence	Podpořené projekty školy/nestátní neziskové organizace/ORP
2019	1 000 000 Kč	14/9/0
2020	1 744 645 Kč	15/4/2
2021	4 144 540 Kč	44/3/1
2022	4 495 790 Kč	74/5/2

Zdroj: Odbor bezpečnosti a krizového řízení

2. Účelový zdroj financování primární prevence v rámci kapitoly 05 - Školství z rozpočtu Středočeského kraje

Tento zdroj sloužil v roce 2022 k úhradě aktivit z oblasti primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních a k zajištění vzdělávání pedagogů v dané problematice. Celkem se v roce 2022 rozdělilo 1 553 613,00 Kč. Z této částky byly financovány následující aktivity:

Semináře primární prevence – čerpáno 240 000,00 Kč

V oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pořádal Středočeský kraj ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje – Zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále VISK) v roce 2022 celkem 34 odborných seminářů zaměřených na prevenci rizikového chování. Z výše uvedených 34 seminářů bylo 16 pro individuální zájemce (z toho 3 webináře). Celkově se seminářů účastnilo 314 pedagogů, což je v průměru 20 účastníků na jeden seminář. Zakázkových seminářů prevence pro školy bylo 18 s celkovým počtem účastníků 343, což je v průměru 19 pedagogů na jeden seminář. Díky finanční podpoře kraje byly semináře pro pedagogy ze středočeských škol a školských zařízení bezplatné.

Témata seminářů byla vybrána na základě zkušeností odborníků na danou problematiku a vycházela z aktuální poptávky škol a školských zařízení. V případě seminářů na zakázku pro celý sbor se semináře zaměřily na individuální potřebu jednotlivých škol. Ze všech seminářů byla pořízena zpětná vazba pomocí hodnotících dotazníků.

Příspěvek školám a školským zařízením zřizovaným Středočeským krajem na realizaci aktivit z oblasti primární prevence – čerpáno 1 300 653,00 Kč

Výzvu k podání žádosti o příspěvek na realizaci preventivního programu školy/školského zařízení vyhlašuje Středočeský kraj každoročně od roku 2018. Školy a školská zařízení zřizovaná Středočeským krajem mohou aktivity z oblasti primární prevence hradit z příspěvku, který jim Středočeský kraj poskytuje na základě písemné žádosti za předem definovaných podmínek. Částečně se tím kompenzoval deficit prostředků na primární prevenci pro příspěvkové organizace kraje způsobený tím, že dle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, nemohou příspěvkové organizace podávat žádost o dotaci v rámci dotačního řízení středočeských fondů.

Podpora preventivních programů škol a školských zařízení byla určena na realizaci programů dlouhodobé specifické primární prevence cílené na získávání informací a dovedností vedoucí ke změně postojů a snížení rizikového chování dětí a mládeže a programů zaměřených na vzdělávání pedagogů v oblasti prevence. Prioritou byla podpora tzv. specializačního studia, které je povinným předpokladem k výkonu funkce školního metodika prevence. V rámci podpory nebylo možné hradit sportovní a volnočasové aktivity dětí a mládeže. Příspěvek byl poskytnut 69 školám a 4 dětským domovům se školou. Meziročně to byl 46% nárůst počtu podpořených subjektů.

Tabulka č. 2 Příspěvek na primární prevenci pro krajem zřizované školy a školská zařízení

Rok	Počet podpořených škol/školských zařízení	Příspěvek v Kč
2018	34/1	1 025 046
2019	57/4	1 180 000
2020	57/4	1 299 842
2021	48/2	1 344 492
2022	69/4	1 300 653

Zdroj: Odbor školství

3. Dotační řízení MŠMT – 667 000 Kč (vyčerpano 516 500 Kč)

Středočeský kraj obdržel dotaci ve výši 667 000 Kč na realizaci projektu „Školská primární prevence pro Středočeský kraj v roce 2022“ podpořeného v dotačním řízení MŠMT na aktivity v oblasti primární prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví ve školách a školských zařízeních v roce 2022. Celkem bylo vyčerpano 516 500 Kč. Byly realizovány všechny aktivity uvedené v žádosti o dotaci, ale dvě aktivity se realizovaly v menším rozsahu. U aktivity supervize školního poradenského pracoviště se z kapacitních důvodů podařilo zajistit supervizi u 9 škol namísto plánovaných 10 škol (úspora 15 000 Kč), u aktivity kurz pro pedagogy na téma prevence duševního zdraví se z důvodu nemoci lektora uskutečnily 2 kurzy místo plánovaných 3 (úspora 32 000 Kč). Celkem 103 500 Kč byla úspora nákladů z důvodu nižších cen vysoutěžených v rámci poptávkových řízení (aktivity byly levnější). Celková úspora nákladů činila 150 500 Kč.

Z dotace byly hrazeny následující aktivity:

Vzdělávací kurzy pro pedagogy na téma vedení třídnických hodin se zaměřením na primární prevenci všech forem rizikového chování. Kurzy byly interaktivní s nácvikem aktivit využitelných při práci se třídou. Kurzy měly akreditaci MŠMT. Účastníci dostali publikaci s podrobnou metodikou pro svou cílovou skupinu žáků.

Celkem 4 skupiny á 15 osob (celkem 60 osob)

2 skupiny pro I. stupeň ZŠ, 1 skupina pro II. stupeň ZŠ, 1 skupina pro střední školy

- I. stupeň ZŠ vč. ZŠ speciálních

2 kurzy, 2denní po 7 hodinách, 2 skupiny á 15 osob, celkem 30 osob

Celkem: 59 500 Kč

- II. stupeň ZŠ a SŠ
2 kurzy, 6denní po 8 hodinách, 2 skupiny (ZŠ + SŠ) á 15 osob, celkem 30 osob
Celkem 195 000 Kč

Kurz pro pedagogy na téma duševní zdraví žáků a pedagogů

Určeno pro pedagogy na II. stupni ZŠ a SŠ s cílem poskytnout jim kompetence v rozpoznání a poskytnutí pomoci v případě závažných duševních onemocnění žáků jako např. deprese, sebepoškozování, poruchy příjmu potravy, zneužívání návykových látek, schizofrenie, sebevražedné jednání atd. Kurzy měly akreditaci MŠMT.

2 kurzy, 2denní po 8 hodinách, 2 skupiny á 16 osob (celkem 32 osob)

Celkem 64 000 Kč

Supervize školního poradenského pracoviště

Supervize, jako profesní podpora pedagogů, přispívá k řešení obtížných situací se žáky, rodiči i v kolektivech pedagogů. Supervize přispívá k prevenci syndromu vyhoření, podporuje psychohygienu, odborný i osobnostní růst pedagogů. V rámci projektu proběhly v jedné škole během realizace projektu 3 celodenní supervizní setkání. Součástí byl náslech v hodině a následné setkání s těmi, kdo ve třídě učí. Proběhlo sdílení informací, konzultace s odborníky na školskou prevenci s dlouholetou praxí a návrh opatření. S odstupem času bylo další setkání, na kterém proběhla reflexe realizovaných opatření. Supervize proběhly celkem v 9 školách, které o supervizi projevíly zájem.

Z dotazníkového šetření SEPA za školní rok 2020/2021 vyplynulo, že 83,63 % školních metodiků prevence nemělo externí odbornou supervizi, z toho 45,59 % by o ni mělo zájem. Aktivita byla realizována ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje – Zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

3 supervizní setkání, á 6 hodin/škola, v 9 školách celkem 27 supervizních setkání

Cena: 5 000 Kč/supervizní den

Celkem: 135 000 Kč

Kurz prevence extremismu a radikalismu ve školním prostředí

Kurz pro pedagogy byl zaměřený na problematiku extremismu a radikalismu ve školním prostředí. Tématem kurzu byla rovněž síla (dez)informací a jak jim čelit. Kurzy měly akreditaci MŠMT. Kurz vedli akreditovaní lektori s dlouholetou zkušeností z oblasti bezpečnostních složek v prostředí terorismu a extremismu.

2 kurzy, 1denní á 5 hodin, 2 skupiny á 20 osob

Cena: 11 000 Kč/kurz

Celkem: 22 000 Kč

Konference primární prevence na téma „Zažit prevenci 2022“

Celkové náklady na konferenci byly 53 960,00 Kč, z toho lektorné ve výši 41 000 Kč bylo hrazeno z dotace a drobné občerstvení pro cca 85 účastníků ve výši 12 960 Kč bylo hrazeno z finanční spoluúčasti kraje. Nad konferencí převzal záštitu Mgr. Milan Vácha, radní pro oblast vzdělávání a sportu. Konference se konala v budově krajského úřadu a měla podobu 4 workshopů. Účastníci si interaktivní formou vyzkoušeli a osvojili techniky využitelné při práci se třídou. Cílovou skupinu

tvěřili pedagogičtí pracovníci, výchovní poradci, oblastní a školní metodici prevence, vychovatelé z dětských domovů. Workshopy vedli certifikovaní lektori působící ve Středočeském kraji a program zahrnoval aktuální témata z oblasti školské primární prevence. Ve dvou dnech se uskutečnily 4 workshopy s kapacitou 20 osob/workshop, celkem se konference zúčastnilo cca 85 osob.

Témata workshopů:

1. workshop: „Selektivní prevence na téma kyberšikana“
2. workshop: „Dobronauti – program pro 1. stupeň ZŠ“
3. workshop: „Prevence očima ředitele školy“
4. workshop: „Jinakost a práce s ní“

Závěr:

V obecné rovině lze konstatovat, že školy a školská zařízení mají o realizaci preventivních aktivit dlouhodobě rostoucí zájem a všechny programy, které jsou hrazeny z rozpočtu kraje, a tedy pro účastníky bezplatné, jsou téměř okamžitě obsazené. Vzhledem k omezeným finančním prostředkům na prevenci kapacita nabízených akcí nepokryje zájem škol/školských zařízení.

Efektivní, dlouhodobá a cílená primární prevence má potenciál předcházet nebo alespoň snižovat projevy rizikového chování dětí a mládeže a je v konečném důsledku levnější než následné řešení problémů.